

Niet somberen, wel een streep trekken: tot hier en niet verder!

Behandeling perspectiefnota 2019 d.d. 27 juni 2019 – spreektekst PvdA
In Links verband.

Voorzitter,

De huidige tijd van economische groei helpt Almelo vooruit. Op het bedrijvenpark leggen ze de rode looper uit als je je meldt. Voorspoed is fijn voor de stad en de inwoners, en het helpt het college bij het realiseren van zijn ambities. En het mag best gezegd worden: het college doet zijn stinkende best om uit te komen met de rijksmiddelen. Bijna tegen beter weten in, want de tekorten lopen niet volgens verwachting terug. Het college overweegt daarom bij alles wat het al uit de kast heeft gehaald aan maatregelen, nog meer aanvullende ingrepen: het aangekondigde maatregelenpakket 3.

Het college wil ondertussen niet somberen, zo vertaal ik de woorden van de wethouder financiën, vorige week nog bij de bespreking van de jaarstukken. Dat verdient respect, maar tegelijk ook kritiek. Want als je vindt dat je zelf alles doet wat in je macht ligt, en als je ook telkens vindt dat je te weinig budget krijgt, dan moet je een keer een streep trekken: tot hier en niet verder! Dan moet je durven zeggen: “Ik ben gekke Henkie niet, ik ga nu eerst eens kijken wat het effect is van de maatregelen die al uitstaan.”

Ben je gekke Henkie wel, dan weet je wie de gevolgen ervan ondervindt: de gebruikers van het sociaal domein. En laat ik hierbij ook een lans breken voor hen die we nog niet zien bij de loketten, die - kantje boord! – het beste ervan proberen te maken. Die ‘gezegend’ zijn met een flexbaan op het XL-businesspark, die elke maand tekort komen. Juist onder werkenden blijft deze armoede vaak verborgen. Volgens het CBS heeft ruim 1 miljoen Nederlanders chronisch geldgebrek.

Voorzitter,

Het Almelo college heeft een duidelijke ambitie en koers neergelegd wat betreft *werken moet lonen* en participatie. Het college sluit zich daarbij zelfbewust aan bij waarschuwingen over een toename van de 2-deling tussen rijk en arm. Het spreekt in dit verband over perspectiefongelijkheid.

Het college is heel duidelijk op dit punt, en spreekt over: “Dat gaat de markt niet vanzelf oplossen, de overheid moet helpen.” De PvdA, en met ons de overige linkse fracties, willen antwoorden van het college, hoe ze dat voor zich ziet. Hoe gaat het college de discriminatie op de lokale arbeidsmarkt aanpakken? Hoe gaat het college de perspectiefongelijkheid beïnvloeden? Hoe gaat het de werkgevers op het XL-businesspark bewegen tot duurzame zekerheid voor personeel?

De successen die geboekt worden om participatiegroepen uit te stromen richting arbeidsmarkt is op zichzelf positief, maar met alle waarschuwingen genoemd in de perspectief- en participatienota wordt het een harde dobber om de taakstelling te halen. Ook hier zal de reflex van het college waarschijnlijk zijn: “we gaan niet somberen!”

Ook hier stellen we dan de vraag: “Ben je gekke Henkie of niet; waar trek je de lijn?”

Ga je door om je als budgetslaaf van het Rijk te laten gebruiken?

Het lijkt onderhand een doctrine te zijn, Soweco alleen in uiterste noodzaak te noemen in de ambities en plannen van het college. Dat is een veeg teken wat ons betreft voor de discussie over de toekomst van 2 werkbedrijven en de betrokken mensen: het werkplein en Soweco. Heeft Soweco als inclusieve, maatschappelijke organisatie nog wel bestaansrecht wat u betreft?

Voorzitter,

De PvdA-fractie vindt iets van de **zorg**: van het beleid en de uitvoering. Ook hier zijn we best tevreden met de ambities van het college, en willen we samen optrekken. Maar niet blind volgen. Ik raad u aan het opiniestuk te lezen dat wij deze week hebben uitgebracht

over de zorg (bijlage). Ook hierin geven we er blijk van, net als bij participatie, dat geloofwaardigheid staat of valt met het evenwicht tussen ambities én de haalbaarheid van plannen en taakstellingen. Het college zoekt wat dat betreft de grenzen op van waar ambities en prognoses overgaan in luchtfietserij. We zijn 1 keer tijdelijk gered door het fonds tekortgemeenten, een goede zaak, maar ik roep u op: behoed Almelo alstublieft voor luchtfietserij. Zoals de regering in Den Haag, die ons meer koopkracht voorspiegelde ... we weten hoe niet waar dat is gebleken.

We zijn ongelukkig met de verlaging van de PGB-tarieven, en vragen ons af welk plan hierachter schuil gaat? De verlaging dreigt bovendien PGB-houders in de problemen te brengen omdat ze de dienstverleners niet kunnen betalen tegen het afgesproken tarief of niet meer kunnen inschakelen omdat het hongerloontje niemand meer trekt.

Ik trek de lijn door van evenwicht tussen doelstellingen en de haalbaarheid van plannen. Want als het gaat om **duurzaamheid** denkt de PvdA bij de ambities: prima! Hier kunnen we mee verder. Maar ik zou graag zien welk prijskaartje er hangt aan de realisatie van al die doelen, en waar het college de financiering vandaan haalt? Ook hier: behoed de stad en de raad voor luchtfietserij.

Voorzitter,

Wij zijn een eind op weg om in te stemmen met de perspectiefnota. Omdat er niet zo veel mis is met de ambities en programma's. Wij zijn dan ook bescheiden in het uitpakken met moties en amendementen. Want wij willen focus op 1 zaak, op 1 grote wens. De PvdA heeft met verschillende fracties hier 1 simpele wens: we vragen het college geen gekke Henkie te zijn, en de Wmo en jeugdhulp als zoekrichting voor nieuwe taakstellingen of bezuinigingen uit te sluiten. Dus geen maatregelenplan 3.

Omdat je realistisch moet zijn, en moet constateren: "Ik zie geen beleid in het verschiet, wat ik ook doe, want er is geen geld." Laten we wel wezen: het beleidskader zit nu al voor 7 miljoen in de min. En we lezen in de perspectiefnota nieuwe tegenvallers aankomen.

Voorzitter,

Zeggen, we gaan nu eerst kijken of onze maatregelen effect sorteren, is logisch. Zeggen, *tot hier en niet verder*, daar is durf voor nodig. Want de alternatieven als de coalitieafspraken niet gerealiseerd kunnen worden liggen voornamelijk bij hogere overheden. Bij extra middelen van het Rijk, bij verlenging van de financieel toezichtstatus bij de provincie. Maar misschien laten we vandaag zien dat er andere oplossingen zijn.

We hebben behalve de hoofdwens nog wel wat aan te merken op de perspectiefnota.

U kunt het ons bovendien niet kwalijk nemen dat instemmen met de perspectiefnota niet betekent dat wij ons automatisch conformeren aan al het bestaande en komende uitvoeringskader dat hiermee samenhangt. Want er is veel aan rode lijnen te bewaken de komende tijd. U zult het ons vast ook niet kwalijk nemen dat wij de kaalslag rondom de individuele inkomenstoelag, veroorzaakt door de coalitie, nog lang niet vergeten zijn. Maar, zeggen wij dan, "laten we niet somberen!"

Tenslotte op een rijtje onze wensen en vragen bij de perspectiefnota:

1. Geen maatregelenpakket 3.
2. Waar stemmen we precies mee in volgens de raadsbrief, als we ja zeggen tegen de perspectiefnota? Hoe verhoudt zich dat tot de verordeningen die voortvloeien uit de perspectiefnota?
3. Een eerlijke kans voor Soweco.
4. De aanpassing van de PGB-tarieven (pag. 51): Wat is de agenda van het college om de PGB tarieven op deze manier verder te verlagen? Wil het collega af van PGB-zorg? Realiseert het college zich dat de inzet van kwalitatief goede hulp via PGB in

toenemende mate onder druk staat, en dat dit ook effect kan hebben op de zelfredzaamheid?

5. De regeling flankerend beleid (pag. 60) i.c. de vertrekregeling is discriminatoir, onnodig en kostbaar, ook al wordt gepoogd te zeggen dat het gedekt kan worden vanuit de personeelsbegroting e.a. frictiemiddelen. Wat is de noodzaak om de vergrijzende organisatie versneld helpen vergroenen (foute woordkeus wat ons betreft als je verjongen bedoelt)? Hoe legt u dat uit aan de inwoners van Almelo in zware beroepen die tegen de 60 lopen?
6. Met welke intentie is de indicatieve scoretabel (pag. 24) voor beleidsvrijheid is opgenomen? Zit hier een gedachte of plan achter, om met de vaststelling impliciet dan wel expliciet nieuw beleid te ontwikkelen? Wat betekent dit voor cultuur en ontspanning, die met een 9-score de meest onzekere status zou hebben? Kunt u organisaties die in dit beleidsveld opereren, zorgen wegnemen? Kunt u burgers geruststellen die mede omwille van cultuur besloten hebben of besluiten zich al dan niet te vestigen in Almelo, dat daar geen plannen zijn voor versoering?

Bijlage: Samen het dak repareren als de zon schijnt

Door Arjan de Vries, fractievoorzitter PvdA Almelo – 26 juni 2019

Uit: Almelose courant, 30 juni 2019:

Stadsbestuur neemt eensgezind drastische maatregelen: de maat is vol!

Er komt geen maatregelenplan 3, *wonen* wordt het anker voor het Wmo-beleid, SOWECO mag uitgroeien tot het inclusieve Werkplein 2.0 met een regionale uitstraling, en de op drift geraakte ambtelijke controlezucht in het sociaal domein is passe. Dat zijn de belangrijkste en tevens unanieme besluiten die de gemeenteraad van Almelo heeft genomen op 27 juni 2019.

Koerswijzigingen hingen overigens al even in de lucht, dat ze deze omvang hebben hield niemand voor ogen. De coalitiepartijen hadden het plafond van elkaar tot het uiterste vasthouden aan afspraken kennelijk meer dan bereikt. ChristenUnie zag haar principiële punt dat budget nooit als argument voor beleid mag worden gebruikt, meer en meer verwateren. Ze vond het welletjes en gooide de knuppel in het coalitiehok. Dat zal ongetwijfeld opluchting hebben gegeven in het LAS-kamp, dat intern verdeeld is over de sociale dossiers. Ook het CDA zal niet rauwig zijn op het schrappen van uitwassen voortkomend uit de doorgeschoten begrotingsdiscipline. Die partij had bij het uitdelen van de coalitiesnoepjes beslist niet vooraan gestaan. Dat in tegenstelling tot de VVD, dat nu dus een knieval heeft gemaakt om de coalitie te redden: "Je moet het dak repareren als de zon schijnt. Die volkswijsheid heeft ons geholpen de realiteit onder ogen te zien".

Het kon het verlanglijstje van de PvdA zijn. Terug op aarde worden we geconfronteerd met de verlanglijsten van het college, verpakt in programma's, in ambities en doelstellingen. En het moet gezegd: daar is niets mis mee. Al kun je je afvragen wat het realiteitsgehalte is, nu de lokale schatkist nog altijd leeg is. Daar zit het gevaar voor de stad: dat de ambities van het college luchtftietserij blijken te zijn. Een ding is zeker: we zijn wat de zorg betreft inderdaad laat met het repareren van het dak. Een nieuw dak voorkomt weliswaar voor lange tijd narigheid, dat is zo, maar het helpt niet tegen de schade van het al binnengedrongen vocht. Hier geldt: de kost gaat voor de baat uit.

Dit opiniestuk gaat over mijn stad Almelo, waar de ambities van het college op het terrein van zorg, met name innovatie en preventie, te loven zijn, maar wat mij betreft eerst dan succesvol zijn als we er met elkaar in slagen de rekening van die ambities niet vereffenen met een verschraling van de zorg nu. Over zorg gesproken, als we de jeugdzorg buiten beschouwing laten kun je de Wmo met weinig moeite verdedigen als welzijnswet. Het gaat om voorzieningen in de algemeen dagelijkse leefsfeer, passend bij het adagium 'zo lang mogelijk zelfstandig thuis blijven wonen'. Het is een definitiekwestie, maar met een andere bril kijken levert ook andere oplossingen op. Bijvoorbeeld wonen als uitgangspunt nemen bij de uitvoering van de Wmo.

Landelijk

De zorgkosten zijn nog nooit zo hoog geweest. De groei van de economie is volgens recente cijfers 2%, waar een groei in zorgkosten van 3% tegenover staat. Dat is moeilijk houdbaar. Het gaat immers over miljarden.

Je kunt op je klompen aanvoelen dat dit consequenties gaat hebben voor dat deel van de totale zorgbegroting dat naar de gemeente gaat. Want de zorgbehoefte blijft toenemen, onder andere door de vergrijzing en door de exponentiele groei van jeugdhulp. Door personeelskrapte, schaarste in vrijwilligers en mantelzorgers, staat het thuis oud of verzorgd worden onder druk. Gemeenten schreeuwen moord en brand, de begrotingstekorten lopen op. Het zijn zomaar wat ontwikkelingen die het nieuws over de staat van de zorg domineren.

Nu het Rijk over de brug komt met honderden miljoenen euro's komen gemeenten uit de acute ademnood, maar meer ook niet. Die 'geste' van de minister is overigens, zo vinden vele gemeenten, gestolen geld dat hen toekomt. Want als de korting bij de overheveling van de Wmo en jeugdzorg naar de gemeente achterwege was gebleven, was de transitie een stuk succesvoller geweest, zo wordt breed gedeeld. Het had ook heel wat ambtelijke hoofdpijn en venijnige discussies in gemeenteraden kunnen voorkomen.

Extra geld dus. Zeker is dat het niet-structureel geld is, onvoldoende en feitelijk onacceptabel.

Almelo

Voorgaande schets geldt onverkort voor Almelo.

Hoewel het college en de coalitiepartijen VVD, CDA, LAS en CU ruim een jaar geleden de raad onverschrokken voorhielden, niet van plan te zijn te 'bedelen' bij het Rijk voor meer geld, is die houding gelukkig verlaten. Voor eventjes financieel geholpen door miljoenen euro's uit het fonds tekortgemeenten, doet het Almelo college inmiddels hard mee in de felle strijd om het Rijk te bewegen met meer geld over de brug te komen. Dat lijkt nu deels gelukt.

En terecht. Want we zijn een tekortgemeente. Want hoe we ook in het fysieke domein de stad revitaliseren, en een nieuw soort trots en eigenheid opbouwen [*chapeau voor de ambities!*], schijn bedriegt! Want wij komen onverminderd tekort. Wij komen ondanks het gunstige economische tij, meer eigenkracht tekort dan andere gemeenten. Heel simpel: omdat we Almelo zijn. Een blik op "waar staat je gemeente?" of op de statistieken van het CBS zegt genoeg. Een ander bewijs voor de relatieve zwakte van Almelo is het grote budget onderwijsachterstandenbeleid. In Almelo heeft de jeugd niet vanzelf de spreekwoordelijke toekomst!

Het DNA-profiel van Almelo wordt met andere woorden pas compleet als we het erfelijke beeld van Almelo als tekortgemeente meenemen. Met die kennis bouw je een beter systeem op van passende zorg, dichterbij de burger. Daarmee maak je de beste keuzen voor arrangementen die passen bij de demografie van de stad.

Gemeenschapszin en solidariteit

Terug naar de zorg. De wethouders hebben een op papier houdbaar programma afgeleverd voor de komende jaren. Van de 4 programmalijnen zijn *integrale preventie* en *intensiveren samenwerking tussen (keten)partners*, veruit de belangrijkste sleutels om de programmadoelen te bereiken.

Alles is gericht op sociale stijging van de mensen in de stad. Niets mis mee! Daarbij worden in één adem genoemd de eigen verantwoordelijkheid en kracht, en zelfredzaamheid van burgers en het appèl op hen om anderen te helpen. Misschien een beetje flauw kun je vinden dat hierin de liberale reflex van een terugtrekkende overheid doorklinkt, maar die zweem op christelijke bestuurders plakken doet hen onrecht aan. Nee, het is de *gemeenschapsontwikkeling* die beter past in de christelijke traditie. Dat toverwoord komt niet uit de lucht vallen. In het programma zorg refereert het college naar de ABCD¹-methode, een manier om aan gemeenschapsontwikkeling te doen.

Gemeenschapsontwikkeling heeft een sterke associatie met solidariteit, een waarde waar je bij sociaaldemocraten aan het juiste adres bent. Beiden raken de verbondenheid tussen mensen. Dat heeft iets vanzelfsprekends, intrinsieks, niet per se omdat mensen elkaar (al) kennen.

"Gezond zijn en ziek zijn horen bij het leven. Mensen tonen zich gewoonlijk behoorlijk solidair met iemand die door pech wordt getroffen", aldus hoogleraar arbeidsverhoudingen De Beer, onder het motto: jij kunt er ook niets aan doen, en jouw lot had evengoed het mijne kunnen zijn, dus betalen we met liefde jouw zorgrekeningen uit de gezamenlijke pot.

Maar niets berekenend is ons in toenemende mate vreemd, zo houdt ons Marjan Slob² in de Volkskrant voor. Ze wil eigenlijk beschermd worden tegen haar eigen venijn. "Ik kies zonder schroom voor een autoverzekering waarbij ik minder premie betaal naarmate ik minder ongelukken maak. Die korting heb ik verdiend, denk ik dan. Maar als het op leven, lijden en dood aankomt zou ik liever gewoon blind solidair zijn. Ik verlang naar een zorgstelsel dat mij weghoudt van de menselijke neiging om het eigen gedrag af te zetten tegen dat van anderen. Ik zou willen dat de politiek niet kletst over het eigen risico, maar bedenkt hoe het zorgstelsel solidair kan blijven nu big data in rap tempo steeds specifiekere kennis over risicoprofielen levert."

Solidariteit kent overigens ook grenzen, net zo zeer als gemeenschapszin tegen de grenzen aanloopt van wat mensen in de straat, buurt of wijk, opbrengen voor anderen. Solidariteit, in de zin van alles kunnen en willen voor de ander, raakt net zo hard medisch-ethische standpunten (hoe ver willen we gaan om een leven te verlengen?) als de kas waar de bodem in zicht raakt. Solidariteit is onhoudbaar als je geen keuzes durft te maken.

¹ Het overkoepelende doel van Asset-Based Community Development (ABCD) is het van binnenuit werken aan een in economisch, cultureel en sociaal opzicht leefbare buurt, door sociale relaties tot stand te brengen en onvermoede capaciteiten van bewoners, organisaties en instellingen binnen de gemeenschap te mobiliseren.

² Marjan Slob is columnist bij de Volkskrant.

We hebben gemeenschapszin, 'naoberschap' langs de oostgrens, en solidariteit onder onze ogen zien weglekken, als het dak dat beetje bij beetje slechter werd. We stonden erbij toen o.a. de kerken als spin in het web of als gids in sociale netwerken, brokken naoberschap overgaven aan professionals. Burenhulp werd voortaan gedaan door een huishoudelijke hulp. De steunkous werd het domein van de wijkverpleegkundige. Het was logisch. Het was de nieuwe tijd. Het gaf ons winst. De professionalisering en industrialisatie van de zorg heeft immers enorm veel gezondheid opgeleverd. Maar ook veel emancipatie, want de parallelle ontwikkelingen van de drang naar zelfontwikkeling en de individualisering van de samenleving pasten als gegoten bij de opstomende zorgindustrie. Deze ontwikkelingen zijn nog allerm minst tot staan gebracht. Dat geldt ook het verval van de kerken en de niet-kerkelijke stromingen. Hun verbindingsrol is marginaal geworden.

De rest is geschiedenis. De zorgindustrie kostte en kost steeds meer. De regie over de zorg stond bovendien te veraf van de postcode waar de zorg werd uitgevoerd. Dus volgden er maatregelen. In het groot de decentralisaties in het sociaal domein. Want gemeenten kunnen het beter en sneller. In het klein de thuiszorgmedewerkers die werden geperst in de stopwatchcultuur. Waar ze voorheen een cliënt in een half uurtje het gevoel konden geven dat ze de hele ochtend waren geweest, letten ze steeds meer op de tijd. De steunkoushandeling dicteert. Als ze de voordeur dichttrekken, hopen ze dat alles goed blijft gaan.

Ambities college

Tegen de maatschappelijke stroom in maar tegelijk even logisch als wenselijk, wordt door het college van Almelo nu opgeroepen tot een hernieuwde, eigentijdse gemeenschapszin. Daar geloof ik in, en ik ben verheugd dat het expliciet in de plannen wordt genoemd.

Echter, die gedroomde gemeenschapsontwikkeling is er niet 1,2,3. Voorlopig, en wie weet hoeveel generaties het duurt, kan worden gerekend noch afgedwongen dat de burens het gat dat de thuiszorgmedewerker achterlaat, gaan dichten. Dat vrijwilligers en mantelzorgers in de rij gaan staan om zich te binden aan een portie sociale cohesie of burgerschap. De container van de minder valide buurvrouw aan de straat zetten is tot daar aan toe; het wordt naarmate de taak meer vergt, steeds ingewikkelder en minder vanzelfsprekend om het gedaan te krijgen. Ook in Almelo.

Hoe arrangeren we versneld solidariteit tussen zieke en nog-niet-zieke mensen, tussen de eigenkracht en de zwakke krachten in de straat, buurt en wijk? En dat tegen de stroom in, want het is nog altijd ik-cultuur wat de klok slaat. Het is mainstream, geholpen door de stand van de techniek en de honger naar data, om risicogroepen en –gedrag volledig te ontsluiten. Rookt u nog? Doet u aan extreme sporten? In het publieke domein strooit de pek-en-verenstrategie ons zand in de ogen, voedt het de eigen-schuld-dikke-bult-opinie.

Als we op deze manier verder uit elkaar worden gedreven, dan heeft Almelo een nog grotere opgave, in het verleiden van de burgers tot een zekere blindheid om de broodnodige solidariteit en gemeenschapszin te stimuleren.

Laten we wel wezen, zegt cardioloog Angela Maas³, "Armoede – met in het kielzog huiselijk geweld, slechte voeding en gebrekkige voorzieningen – speelt vaak een grote rol bij een risicovolle levensstijl." Voor de Almelse bevolking kan het Big Brother-effect extra hard uitpakken, want heet medicijn, *economische onafhankelijkheid*, is ver uit zicht voor een flink deel van de inwoners. Een ander effect is dat we steeds verder ingeperkt worden in de keuze van de zorgaanbieder, door de keiharde PGB-kruistocht van het college. Onder onze ogen wordt het zelfbeschikkingsrecht aangetast, en zeker niet voor het laatst?

Wijksturing en aanverwanten

Het succes van de wijkteams (1 gezin-1 plan-1 regisseur) leidt ertoe dat, gelukkig, meer kinderen die jeugdhulp nodig hebben worden 'gevonden'. De doelstelling van de Jeugdwet is om problemen eerder te signaleren en sneller hulp te kunnen bieden. Dat is gebeurd. De wijkteams bereiken mensen die eerder buiten beeld bleven. Wellicht leidt dit op termijn tot besparingen, omdat een deel van de zware problematiek voorkomen wordt door al hulp te bieden als de problematiek nog 'overzichtelijk' is. Maar op korte termijn leidt het vooral tot flinke extra kosten: als je meer problemen signaleert, moet je daar ook iets mee doen. Opnieuw: de kost gaat voor de baat uit.

³ Angela Maas is cardioloog, hoogleraar en door de VN voorgedragen voor vrouwenvertegenwoordiger 2020

Dat brengt me bij de professionals. Die werden in de wijkteamaanpak opeens wijkcoach, een meer generalistische professional, daar waar hij of zij voorheen een discipline vertegenwoordigde, bijvoorbeeld maatschappelijk werker.

In het domein van de jeugdzorg is een omgekeerde beweging ingezet: de jeugdzorgwerker werd de nieuwe in en door de Jeugdwet (2015) verankerde professional die zich exclusief mag bezighouden met kinderen en jongeren. In de organisatie van de wijkteams in Almelo, meer specifiek de nu lopende doorbraakmethode om 375 gezinnen te begeleiden met een multi-probleemaanpak, vereist dat stuurmanskunst, want de Jeugdwet is messcherp in wie zich – ingeschreven in het kwaliteitsregister – met kinderen al dan niet mag bemoeien.

Terug naar de wijkcoaches. Zij zijn de belangrijkste toegang en doorgeleiding voor de oplossing van problemen voor zover het om gemeentelijk gefinancierd geld gaat. Zij zijn de priester en dokter ineen. Zij moeten en passant bevorderen dat het niet meer gaat om het recht op zorg, maar om een oplossing bij de hulpvraag. De ene keer is dat maatwerk verkopen als confectie, de andere keer andersom. Hoewel, het recht is en blijft recht; hulpvragers die gemeenten aanklagen vanwege een te vage Wmo toezegging worden vrijwel altijd in het gelijk gesteld. Uren moeten worden vermeld, niet het resultaat (bijvoorbeeld een schoon huis). Dat zal ook wel weer gecorrigeerd worden, maar voorlopig heeft Almelo te maken met de huidige wetsregels.

Wijkcoach zijn is op zichzelf een ontwikkelingstraject dat respect afdwingt. Je moest eerst uit je oude vak treden, vervolgens in een nieuwe, dynamische zorg- en welzijnsmarkt, je professionaliseren tot wijkcoach, en die professie vervolgens vanaf 1 januari uitvoeren als ambtenaar met een ambtelijke opdracht: “Voer vooral je professie uit, maar ga altijd eerst voor het voorliggende veld”. Die instructie kan in de praktijk contrair zijn en gewetensnood opleveren. Nogmaals, respect voor de wijkcoach!

In de thuiszorg en huishoudelijke hulp zijn het de personeelstekorten, (schijnzelfstandige) ZZP'ers en (commerciële) zorgbureaus die iets zeggen over enerzijds ondernemingsdrang en anderzijds over doorgeslagen marktwerking. Dat de cliënt niet altijd centraal staat lezen we regelmatig in de media. Door de klopjacht op zorgfraudeurs is op een feestje noemen dat je zorgondernemer bent niet zonder risico. Almelo zet vol in op sociaal recherche. Uiteraard is zorgfraude ronduit wanstaltig te noemen, relativerend kan het geen kwaad op te merken dat de PGB-fraude met minder dan 3% de laagste van de sociale voorzieningen bedraagt. Zo bezien lijkt het framen van zorgfraude en de harde aanpak daarvan een grotere functie te krijgen dan louter het voorkomen:

- Het is met schaamte dat de gemeente op zijn website, burgers oproept tot “zorgfraude melden”. Ik bied hierbij alle zorgaanbieders, budgethouders en zorgvragers excuses aan voor de spierballen van het college. “Wie goed doet, goed ontmoet”, zou juist het uithangbord moeten zijn.
- Het verlagen van de PGB-tarieven geeft te denken. Wat is de agenda van het college om zo het mes te zetten in de tarieven? Wil het college af van PGB-zorg? Wil het af van betaalde mantelzorg? Wil het af van kleine zorgbureaus? Wil het makkelijker kunnen registreren, de stoel van de zorgverlener besturen? Realiseert het college zich dat de inzet van kwalitatief goede hulp via PGB in toenemende mate onder druk staat, en dat dit ook effect kan hebben op de zelfredzaamheid?

Ruim 123.000 Nederlanders kopen zorg in via een PGB; uit onderzoek blijkt dat 92% van de respondenten vindt dat het PGB een positieve invloed heeft op de kwaliteit van leven.⁴

U kunt er anders over denken, voorlopig moet me van het hart dat niet-gecontracteerde professionals dezelfde soort mensen zijn als gecontracteerde professionals. De financieringsvorm is immers niet leidend voor het gedrag van professionals. Hoe gaan we (zorgverzekeraars, gemeenten) eigenlijk om, en met welk vertrouwen, met gecontracteerden, met de facturen uit de zorg-in-natura waaier? Heus, het gaat in dit stuk niet om casuïstiek, maar wie zal zich erover verbazen dat een grote traditionele speler voor een cliënt nog steeds een ZZP VG 6 indicatie heeft (lees: intensieve, dure zorg) en daar inmiddels nog maar netto een paar uur per week begeleiding tegenover stelt? Herindicatie vergeten, wel cashen? Wie goed doet ...

Een ding staat als een huis: uitvoerende professionals zijn van goud!

⁴ ‘Kwart krijgt te weinig pgb om zorgverlener te betalen’, NRC, 1 april 2019

Kiezen of delen

Als kostenbeheersing en fraudevoorkoming de dominante factoren zijn in de uitvoering van het programma Zorg in Almelo, wordt het haast beursgenoteerd werk. Achter het programma staan, met de uitgebalanceerde keuzen voor innovatie en integrale preventie, dát zou het kompas moeten zijn. Omdat je immers de overtuiging hebt dat het goed is voor de burger en bijdraagt aan de sociale stijging, met alle positieve lange termijn effecten. Blijven roepen als wethouders van christelijke signatuur: “er ontstaan op dit punt ten opzichte van de rijksvergoeding tekorten”, heeft het risico dat je God en Mammon wilt dienen. Dat zal toch niet de bedoeling zijn!

De wethouders zorg repareren het dak. De aanzet hoe ze dat willen doen verdient respect. De programmaliijnen die in werkwoord geformuleerde actiepunten zijn uitgewerkt (toewijzen ..., stimuleren ..., onderzoeken ..., aanpassen ..., formuleren ...), zijn goede aanzetten het roer om te gooien naar wat deze tijd vraagt. Het grote verhaal en dat ergens aan ophangen is wat dunnetjes, en zou voor wat betreft het sociaal domein best opgehangen mogen worden aan wonen, omdat dat de kern is van zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen.

Terug naar de reparatie van het dak. Natuurlijk kan het geen kwaad te dromen dat de miljoenen om de tekorten voor aan te vullen (structureel) worden aangevuld. Natuurlijk kan het evenmin kwaad te geloven in prognoses die scherp gesteld zijn. Maar dromen en geloven horen ergens anders thuis.

De realiteit is weerbarstig, en de praktijk is maar mondjesmaat naar je hand te zetten. Integendeel, we zien wat er is gebeurd met de Wmo eigen bijdrage, door het rijk opgelegd per 1 januari 2019. Die bijdrage voor hulp en ondersteuning bedraagt maximaal € 17,50 per 4 weken. Dat het inkomen of vermogen niet meetelt is een niet-solidair uitgangspunt, de sterkste schouders dragen immers niet de zwaarste lasten. Hoe dan ook, deze tegenvaller is qua reikwijdte nog niet te overzien.

De weerbarstige praktijk houdt ons, gemeentebestuur (college en volksvertegenwoordigers), een spiegel voor, want het huis waarin we zo lang mogelijk thuis moeten wonen is dikwijls vochtig, ongezond, ook al is er begonnen met het repareren van het dak. Er is casuïstiek te over om dit aan te tonen. Er gaat het nodige mis in de zorg in Almelo. Dat hebben oppositiepartijen voldoende overgebracht op een door hen georganiseerd politiek beraad in mei. Ik deel overigens de mening dat we die avond het podium (nog) beter hadden kunnen pakken door niet alleen de Klaagmuur zichtbaar te maken maar die ook te slechten met onze gedachten over oplossingen.

Slot

Het verdient respect als de PvdA-bijdrage het muizengaatje blijkt te zijn om door te kruipen in het coalitiehok om het spoor van dit college op het gebied van zorg, net iets beter te maken.

Almelo verdient dat. Want Almelo is een fijne, diverse stad. Het gros van de mensen redt zich in het algemeen prima, laten we dat vooral niet vergeten. Iedereen zich ten volle kunnen laten ontplooiën en deelnemen aan het leven in de stad liggen in het verlengde daarvan. De dynamiek in onze buurten en wijken vormt een grote troef en geeft kleur aan de stad. Juist daarom mogen we het omarmen van de diversiteit in Almelo van binnen en naar buiten toe uitdragen. De kansen voor de stad in deze tijd van economische groei maar ook initiatieven als de facelift van de binnenstad, brengen een dynamiek op gang die grote uitdagingen positief kunnen beïnvloeden: wonen, energie/duurzaamheid, samenleven, armoede en de ongelijkheidskloof.

Het college stelt moedige keuzes voor. Ik pak dat kompas en heb ideeën voor een nog betere route.

1. Gebruik de subsidiekraan 2.0 voor gemeenschapsontwikkeling en solidariteit 2.0

Om versneld eigentijdse gemeenschapsontwikkeling en solidariteit te stimuleren, faciliteren en waarderen wordt vraag en aanbod van vrijwilligerswerk, mantelzorg en buurtwerk speerpunt.

- Stel toegankelijke buurtcheques, dienstencheques en vergelijkbare systemen in voor de ondersteuning van spontane buurtactiviteiten of om in te tekenen uit een aanbod van activiteiten. Het zijn simpele maar doeltreffende katalysatoren voor saamhorigheid, om te bouwen aan de uitstraling en leefbaarheid van straten en buurten.
- Verleid met incidentele vouchers of subsidies verenigingen of andere verbanden om geëngageerd partner te zijn van burgers/buurten door eigen initiatieven te ontwikkelen of

maatschappelijke opdrachten op zich te nemen. Deze initiatieven of opdrachten zijn in feite diensten die gecreëerd worden maar die geen publiek of privaat eigendom zijn.

- De doorontwikkeling van herkenbare, toegankelijke participatiecentra in de buurten en wijken. Wijkcentra en/of andere typische buurt-ondersteunende gebouwen worden echte participatiecentra: ontmoetingsplek, informatiepunt, uitvalsbasis voor de wijksturing, etc.

Zo gezegd: verstevig de welzijnsagenda in het Wmo-programma.

2. Stel wonen centraal, ook voor het Wmo-beleid en de energie/duurzaamheidsopgave

Zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen is behalve doel ook de kern van het leven van de meeste mensen. Door dat centraal te stellen komt de Wmo als welzijnsvoorziening veel beter uit de verf. De meeste mensen zijn het van harte eens om zo lang mogelijk in het vertrouwde te blijven, maar maken zich behalve de steeds hogere energieprijzen, zorgen over: hoe kan ik mijn boodschappen doen, hoe kan ik in de stad komen, hoe kan ik communiceren met ...?

- Er ligt in toenemende mate een markt open voor gebruikersgemak. Huishoudens vanaf een redelijk besteedbaar inkomen zijn in toenemende mate op zoek naar was- en strijkservice, stofzuig- en boodschappendiensten, hondenuitlaatservice, etc., Zij zijn niet te beroerd mee te werken aan het omzetten van hun 'zwarte werkster' naar 'witte werkster' of klusjesman.
- Technologische vooruitgang kan de huishoudelijke ondersteuning verlichten. Treffend hierbij is slim gebruik maken van zelfdenkende en -bestuurbare stofzuigers, waardoor de beroepskracht tijd over heeft voor sociale signalering en investering (bijvoorbeeld eenzaamheidsbestrijding). Ook het digitaliseren van buurten helpt het van de grond krijgen van hulp-services en om kwetsbare burgers vertrouwd te maken met de digitale samenleving.

Het zijn eigentijdse behoeften van burgers die wederom vanuit een vouchersysteem kunnen worden vormgegeven. Of via andere flexibele arrangementen en/of pilots.

Wij pleiten in het verlengde hiervan ook voor het energievraagstuk integraal onderdeel van wonen te maken. Want met de stijging van de energieprijzen wordt het besteedbaar inkomen telkens kleiner. De manier om dat tegen te gaan, het energiearm maken van de woning, ligt buiten het financieel bereik van heel veel mensen.

Zelfstandig wonen in dezelfde woning legt overigens wel een andere uitdaging bloot, want het kan leiden tot verzadiging oftewel (nog) geringere doorstroming. Corporaties en de gemeente kunnen dat met nieuw elan in hun woonvisie aanpakken. Ook hier ontstaan mogelijkheden voor het anders arrangeren van (micro) welzijnsvoorzieningen als hierboven beschreven, in woonblokken waar huurders kunnen worden verleid een coöperatie te starten voor gezamenlijke diensten.

Het effect op de participatie, van het inzetten van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (bijvoorbeeld een stofzuigerdienst) tot echte banen, is bovendien veelbelovend.

Als het college, warm geworden voor deze ideeën, ook kan laten vieren dat voorlopig de kosten voor de baten uitgaan, en dat ze dat omzet in daden, vindt ze in de PvdA een constructieve partner voor het gegeven perspectief. Ik noem dat niet zomaar. Het gedrag kan wel wat zelfreflectie en daarmee aanpassing gebruiken. Want laten we elkaar geen mietje noemen: vriend en vijand weet dat de bureaucratie neigt tot doorslaan, dat het dictaat van de afvinklijstjes een dominante positie inneemt. Misschien uit kostenbeheersingsdrang ontstaan, geven ze geen pas ten opzichte van de hulpvraag van mensen en de kwalitatieve benadering door de professional.

Om dat laatste kracht bij te zetten nodig ik de wethouder uit erop toe te zien dat iedereen die aanklopt bij de Wmo actief wordt gewezen op de onafhankelijke cliëntondersteuning, en dit direct door geleidt naar Almelo Sociaal. De PvdA wil daarmee enerzijds voorkomen dat de ene persoon die een invaliden parkeerkaart aanvraagt, die beter gebekt is en het klappen van de zweep kent, wel wordt voorzien, terwijl een ander, te goeder trouw, achter het net vist, omdat hij aangaf net wel die 100 meter te kunnen lopen. Anderzijds wil ik dat 't het college ernst is eerst en vooral te kiezen voor de burger, en deze benadert vanuit vertrouwen.

Laten we samen het dak repareren! Als de kost voor het college niet voor de baat uitgaat, is mijn grootste angst dat dat gevolgen heeft voor verdergaande mechanisatie van de zorgprocessen, en de zorg zelf. Dat het college zich verder ontpopt tot budgetslaaf. Zo trekken we de ziel uit de zorg!

Arjan de Vries, fractievoorzitter PvdA

26 juni 2019